

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Laajojen terveystarkastusten tunnuspiirteitä

Tuovi Hakulinen-Viitanen
Tutkimuspäällikkö, Dosentti

9.11.2010

1

Laajat terveystarkastukset (Valtioneuvoston asetus 380/2009)

- Koko perheen hyvinvoinnin arviointi ml.
  - keskustelu, ohjaus ja tuki
- Ajankohdat
  - Odotusaikana: yksi
  - Neuvolaikäisille kolme: 4 kk ja 18 kk, 4 v
  - Oppivelvollisuusikäisille kolme: 1, 5 ja 8 lk
- Kunnat ovat velvollisia järjestämään laajat terveystarkastukset vuoden 2011 alusta lähtien

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

2

Taustaa

- Kouluterveydenhuollossa vuodesta 2002 suositeltu käytäntö laajojen terveystarkastusten järjestämiseksi (Opas 2002)
- Stakesin (2006) aloite perheiden hyvinvointiarvioiden kehittämiseksi
- Tarve muokata osasta terveystarkastuksia muita perusteellisempia tapaamisia
  - Paneutuminen perheen terveyteen ja hyvinvointiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin
  - Vanhempien hyvinvoinnilla ja elintavoilla on merkitystä lapsen terveyteen ja hyvinvointiin

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

3

Termi: Terveystarkastus

- Kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta sekä terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä
  - Mukailleen valtioneuvoston asetus (1484/2001)
  - Asetuksen perustelut ja soveltamisohjeet (STM 2009:20)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

4

Termi: Laaja terveystarkastus

Laaja tarkoittaa

- Kaikkia perheenjäseniä ja etenkin vanhempia/huoltajia
- Tarkastuksen sisällön syventämistä
- Yhteistyösuhteen syventämistä
- Toimijoiden keskinäisen yhteistyön syventämistä
  - Terveydenhoitaja ja lääkäri voivat tehdä terveystarkastuksen yhdessä tai erikseen
- Tarvittaessa toimijajoukon laajentamista

- Asetuksen perustelut ja soveltamisohjeet STM (2009:20)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

5

Termi: Terveysneuvonta

- Terveydenhuollon ammattihenkilöstön toimintaa, jossa lasten, nuorten ja heidän kehitysympäristöjensä hyvinvointia tuetaan suunnitelmallisella terveyslähtöisellä vuorovaikutuksella ja viestinnällä yksilö-, ryhmä ja väestötasolla

- Terveystarkastus ja terveysneuvonta muodostavat suunnitelmallisen kokonaisuuden
  - Valtioneuvoston asetus (380/2009)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

6

Laajojen terveystarkastusten aihepiirejä

- Vanhempien hyvinvointi
  - Vanhempien terveys ja elämäntavat
  - Parisuhde
  - Vanhemmuus mm. lapsen kehityksen tukeminen, huolenpito ja kasvatusta
  - Perheen elinolot
  - Saatavilla oleva tuki
- Lapsen terveys ja hyvinvointi
  - Fyysinen kasvu ja kehitys
  - Psykososiaalinen kehitys
  - Mielenterveys

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

7

Laajojen terveystarkastusten tarkoitus

- Tarkoituksena on tunnistaa koko perheen hyvinvoinnin arvioinnin perusteella perheen tuentarpeet, kohdentaa tukea mahdollisimman varhain sitä tarvitseville
- Yhteistyössä perheen kanssa
  - saada käsitys perheen terveys- ja hyvinvointitilanteesta
  - tehdään suunnitelma ja asetetaan tavoitteet
  - seurataan tilannetta sekä
  - ohjataan jatkohoitoon tarpeen mukaan
- Mahdollisuus kuulla muita asiantuntijoita vanhempien luvalla

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

8

Tunnuspiirteitä: Ennen laajaa terveystarkastusta

- Kutsutaan molemmat vanhemmat/hoitajat
  - Kutsukirje molemmille vanhemmille
- Vanhemmille annetaan etukäteen tietoa tarkastuksen tarkoituksesta ja siihen valmistautumisesta
  - Pyydetään täyttämään osa lomakkeista etukäteen
- Terveystietojen ja lääkäri valmistautuvat tarkastuksen tekemiseen
  - Perehdytään perheen aikaisempiin terveystietoihin
  - Suunnitellaan ajankäyttö ja työnjako yhdessä
  - Varataan sopiva tila koko perheelle

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

9

Tunnuspiirteitä: Laajan terveystarkastuksen aikana

- Kerrotaan, miksi ollaan koolla ja miten tilanne etenee
  - Perustelut tarkastuksen aihepiireistä
  - Perheenjäsenten kohtaaminen
- Kysytään molemmilta vanhemmilta, lapselta ja tämän sisaruksilta mitä heille kuuluu?
  - Kuulluksi tulemisen kokemus
  - Vanhempien osallistaminen, kumppanuus ja dialogiin perustuva suhde
- Palataan ennalta täytettyihin lomakkeisiin mm.
  - Esitietolomake, AUDIT-lomake, Voimavaralomakeet, Varhaiskasvatuksen lomake
- Edetään vanhempien viesteistä ja huolenaiheista

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

10

Tunnuspiirteitä: Laajan terveystarkastuksen aikana jtk.

- Annetaan aikaa perheelle (1 - 1 1/2 tuntia)
  - Vahvistetaan kuulluksi tulemisen kokemusta
  - Ilon ja huolen aiheet
- Paneudutaan vanhempien ja lapsen näkemyksiin ja koko perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä varhaiseen auttamiseen
  - Vanhempien jaksaminen ja mieliala selvitetään aina
  - Vanhempien taidot: huolenpito ja kasvatus
  - Lapsen psykososiaalinen kehitys ja mielenterveys
  - Huomio lapsen kehitysympäristöihin: koti, päiväkotiki, kerho

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

11

Tunnuspiirteitä: Laajan terveystarkastuksen aikana jtk.

- Laaja terveystarkastus ymmärretään prosessina
  - Kaikkea ei ole tarpeen tehdä kerralla saman perheen kohdalla, vaan osa asioista voi jatkua seuraavissa tapaamisissa
  - Tunnistetaan aihepiirit, joissa perhe pärjää hyvin ja omin avuin
  - Tunnistetaan aihepiirit, joissa perhe näyttää tarvitsevan tukea ja mietitään miten tukea on mahdollista järjestää

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

12

Tunnuspiirteitä: Laajan terveystarkastuksen lopuksi

- Tehdään yhteenveto tai loppupäätelmät
  - Yhteistyössä vanhempien, terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa
  - Varmistetaan tulkinnat ja etsitään yhteistä tulkintaa
  - Kerrotaan, mitä on odotettavissa lapsen ikävaihe huomioiden ja mitä edellyttää vanhemmilta
  - Jos varattu aika ei riitä tai ilmenee seurantaa vaativa asia, ehdotetaan uutta aikaa ja kirjataan asiat ylös
- Tarvittaessa tehdään terveys- ja hyvinvointisuunnitelma
  - Asetetaan tavoitteet, mietitään tukitoimet ja seurataan sekä arvioidaan tilannetta

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

13

Tunnuspiirteitä: Laajan terveystarkastuksen lopuksi jtk.

- Sovitaan seuraava tapaaminen ja keitä siihen kutsutaan
- Lähetetään tarvittaessa perhe jatkohoitoon mm.
  - Terveyskeskuksen psykologi
  - Erikoissairaanhoido
  - Viiveen välttämiseksi terveydenhoitaja varaa ajan
- Kannustetaan vanhempia osallistumaan palvelujen kehittämiseen
  - Tärkeää saada tietoa, millainen laaja terveystarkastus on vanhempien mielestä onnistunut ja hyödyllinen
  - Asiakaspaneelit ja asiakaspalautteet

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

14

Laajojen terveystarkastusten pilotointeja ja mallinnuksia

- Yhdenmukaiset neuvolan laajat terveystarkastukset pääkaupunkiseudulle
  - Odotusajan, 4 kk, 18 kk ja 4-vuotiaan tarkastukset
  - Pilotointi meneillään, arvioidaan muutokset ja vaikuttavuus
- Kehitteillä myös yhdenmukaiset kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset pääkaupunkiseudulle
- Lasten Kaste:
  - Oulu: odotusajan laaja terveystarkastus pilotoitu ja juurruttamisvaihe meneillään, 4-vuotiaan terveystarkastuksen kehittäminen käynnistymässä

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

15

Laajojen terveystarkastusten kehittäminen

- Onko tarvetta verkostolle?
- Levitetään mallinnukset valtakunnalliseen käyttöön
- Tehdään ehdotuksia vanhempien kutsumenettelystä
  - Kutsukirje molemmille vanhemmille: mahdollista näyttää työnantajalle, vetoamus työnantajalle?
- Yhtenäiset lomakkeet etukäteen täytettäväksi
  - Neuvolan ja varhaiskasvatuksen lomake
  - Yhtenäiset palautelomakkeet
  - Suunnitelma laajojen terveystarkastusten arvioimiseksi

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

16

Laajojen terveystarkastusten kehittäminen jtk.

- Laajojen terveystarkastusten kehittämiseksi tarvitaan kansallisia linjauksia
  - Tunnuspiirteistä (kriteereistä) mahdollisimman suuri yksimielisyys
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tekee kunnille ohjeistuksen laajojen terveystarkastusten järjestämisestä
- Syksyllä 2011 kolmas valtakunnallinen neuvolatoiminnan selvitys ja lisäksi myös kouluterveydenhuollon selvitys
  - Missä mennään laajojen terveystarkastusten osalta?

Yhteenveto

- Laajat terveystarkastukset ovat uusi mahdollisuus ja lakisääteinen velvollisuus syventää neuvolatoimintaa
- Lisätä toiminnan tarpeenmukaisuutta
- Kanavoida perheille, etenkin vanhemmille heidän tarvitsemaansa ohjausta ja tukea

Valtakunnallinen verkkopalvelu

Kasvun kumppanit

Lasten hyvinvointia vahvistamassa

www.thl.fi/kasvunkumppanit
kasvunkumppanit@thl.fi

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.11.2010

Tuovi Hakulinen-Viitanen

